vatnim založnicam vzeta eksistenčna možnost in s tem tiskarne omejene na tiskanje plakatov za veselice in obrazcev za privatne pisarne.

Če bi kljub zgoraj naštetim čisto gospodarskim pomislekom do monopolizacije knjig vendarle prišlo, bi se zamoglo zgoditi, da bomo doživeli silno razočaranje. Največ je učencev ljudske šole. Njim bo treba največ knjig. Šolanje v ljudski šoli je obvezno, a nihče ne more prisiliti starše, da otroku kupijo knjige. Tudi z najstrožjo odredbo se iz praznega žepa ne da ničesar stresti! Knjige bodo predrage in skladišča bodo ostala polna — mrtvega kapitala. S srednjo šolo je že drugače. Učencev srednjih šol pa je v primeri z onimi v ljudski šoli malo. Upoštevati je treba tudi to, da je učiteljstvo proti monopolizaciji tako knjig, kakor zvezkov. Mislim, da bi bilo vredno poslušati svet 30.000 ljudi, ki imajo s šolo najneposrednejši stik, pa tudi najneposrednejši stik z domom, ki bo knjige kupoval in plačeval.

Da se bodo knjige obnavljale le vsakih šest let je vsekakor razveseljivo — toda to bi se dalo speljati tudi izven monopolizacije, s tem, da se knjige odobravajo le vsakih šest let.

Pri oceni metodsko didaktične plati problema moramo upoštevati, da bosta poleg monopolske izdaje dovoljeni še dve privatni izdaji, za šole v dravski banovini pa učbeniki, ki bodo imeli slovensko besedilo. (Kakor da se to ne razume samo po sebi!)

Sodobna šola zahteva, da naj bo izhodišče vsega pouka otrokova neposredna okolica. Če upoštevamo, da bodo za vsak predmet na razpolago trije učbeniki — se moramo vprašati, če se zamore država na kakršen koli način v mislih podeliti tako, da bi za posamezne rajone ustrezale posamezne izdaje učnih knjig. Vsakemu bo brez daljnjega dokazovanja takoj jasno, da že z ozirom na teren to ni mogoče, da so torej tri izdaje že radi pokrajinske in življenjske raznolikosti posameznih delov države premalo. Še bolj pa je treba upoštevati nivo posameznih šol v naši državi. Tudi ta se ne da speljati na tri obrazce, katerim naj bi ustrezale tri različne izdaje. Radi neke navidezne — prisiljene unifikacije vendar ne kaže udariti po šolah, ki so na višji ravni — pa naj se nahajajo v katerem koli kraju države.

Če je državna tiskarna mnenja, da bodo njeni učbeniki boljši in bolj poceni kot so sedanji učbeniki privatnih založnic — naj kar brez monopolizacije prične izdajati učbenike, ki naj se poskusijo v konkurenci — kakor je navada, da se poskušajo privatne založnice. Če pa misli, da to ne bi uspelo — je sama potrdila to, kar smo do sedaj navedli v prid privatni izdaji in svobodni konkurenci. Monopolizira se lahko blago, ki je neobhodno potrebno v vsakdanjem življenju. Ljubezen in spoštovanje pa si je treba zaslužiti!

Še bolj pekoča pa je monopolizacija, pogledana s kulturno-političnega vidika. Tu naj reko besedo gospodje narodni poslanci, pri tem pa naj se zavedajo, da se zavzemajo za stvar, ki je najbližja ljudem, ki so jih poslali, da jih v parlamentu zastopajo.

O monopolizaciji učbenikov in zvezkov je bilo napisano že toliko člankov in razprav, da je menda že precej vsakemu jasno, kako stvar stoji. Interesantna pa je, posebno s šolskega stališča, monopolizacija učil, ki gre vzporedno z monopolizacijo knjig.

V prvi vrsti je treba definicije: kaj so učila. Če bi naštevali, bi lahko rekli: učila so: svinčnik, peresnik, pero, risalni papir, barvice, kreda, črnilo itd. itd. Razen tega so učila še razne slike, ki jih uporablja učitelj, zemljevidi, dalje razni aparati, modeli, posode in kemikalije in še mnogo, mnogo tega, kar se na hitro ne da niti našteti. Vse to naj postane monopol?? Na vsak način bo treba tu potegniti neko mejo. Razdeliti bo treba material na učila v splošnem smislu — to je vse, kar smo našteli, in na učila v ožjem smislu, to so predvsem slike, zemljevidi, aparati, modeli in razni drugi pripomočki, ki jih na šoli mora biti precej.

Če učila postanejo monopol, ne bo smel n. pr. učitelj napraviti s pomočjo žeblja in malo žice elektromagneta, ker je to učilo, ki ga sme izdelovati le državno podjetje. Končno je vsaka slika na tabli ali na kosu papirja učilo v ožjem smislu in je učitelj ne bi smel napraviti, če noče, da pride v konflikt z zakonom. Kam bi to privedlo, je lahko predvideti. Šole so, lahko rečemo, brez učil in idealni učitelj si pomaga, kakor ve in zna. Do sedaj je bilo to njegovo prizadevanje nagrajeno z dobro oceno — s potezo peresa pa bo tako prizadevanje postalo dejanje, ki se protivi zakonu! Z otvoritvijo tovarne učil bi se po dvajsetih letih postavili na lastne noge in se osamosvojili ter postali neodvisni od inozemstva, ki nam ne more dati učil, kakršna zahteva naša šola. Tako tovarno, ki je doslej nimamo, naj zgradi država. Tu je polje odprto in plodno. Učiteljstvo bi bilo zadovoljno, šole bi napredovale. Učbeniki in zvezki pa naj bi se prepustili privatni iniciativi — razumljivo — pod kontrolo najvišje šolske oblasti.

K. V.

Učiteljska tiskarna je pravkar izdala

Polak: Zemljepis za IV. razred, 6 din; Polak: Zgodovina za IV. razred, 7 din; Zemljepis in zgodovina za III. razred, 9 din.

Ob 89. letnici dr. Prešerna

Vašte: Roman o Prešernu, vez. 100 din.
Kidrič: Prešeren, I. del, vez. 140 din.
Prešeren, slika 10 din.
Prešeren: Poezije, broš. 20 din.
— Poezije, vez. 30 din.
— Zbrano delo, broš. 40 din.
— Zbrano delo, vez. 55 din., celo usnje 90 din.

Minervin »Svetski atlas« s 50 zemljevidi in natančnim opisom, 300 din.

Prof. Osterc o naših mladinskih zborih

Zamotana so pota mladega vaškega učitelja, čudovito se križajo in razvijajo. Kljub vsej navidezni enoličnosti so doživetja tako različna; v delu, naporih in iskanju novih poti šele najdeš samega sebe. Pa že pride tako, da se na vsem lepem znajdeš v pestri družbi komponistov, vaških učiteljev in še popoldne teščih mladih literatov; živahno debatirajo o sodobni umetnosti in snujejo načrte, kako poživiti mladinsko petje po naših šolah. Naš »dobri tatička« prof. Slavko Osterc, zavit v oblake cigaretnega dima, mi drage volje dovoli intervju, kar v pisani družbi »saj smo sami domači«.

»Ali že veste, da imamo v Konjicah »Društvo pevovodij mladinskih zborov«, ki je izdalo tudi prvo številko svoje edicije?«

»Da, vem! Prijatelj Pirnik mi je redno poročal o vsem, kadar se je kaj pomembnega zgodilo. Informiran sem skoraj o vseh nastopih mladinskih zborov že od pomladi sem, o načrtih in velikem številu zborov, ki so si nadeli častno nalogo, propagirati novejšo mladinsko zborovsko glasbo. Tudi novo edicijo, v kateri sem sam prispeval tri skladbe, imam že v rokah.«

»Kako mislite, gospod profesor, o glasbeni folklori sploh in posebej o folkloru v mladinski glasbi?«

»O folkloru v splošnem sem se zelo razpisal v beograjski reviji »Zvuk«, kjer sem polemiziral z zagrebškimi komponisti, ki smatrajo folklor za edino rešitev glasbe iz sedanjega »težkega« položaja. Hotel sem jim dopovedati in s podatki ovreči njih trditev, ker se mi zdi, da je glasba danes po svetu v takem razmahu, kakor že davno ni bila. Zlasti mi Slovenci se ne moremo pritoževati. Kdor je pred 20 leti recimo v Pragi slišal kako slovensko pesem, se je pomilovalno nasmehnil, Slovenec pa je zardel. Šele po vplivu kulture drugih narodov smo spoznali domači folklor. Folklor cenim, ampak le v pristnosti, kakor je nastal, kakor imam tudi čevlje najrajši nove, ne pa popravljenih. Odkar pa so začeli naši zbori (Trboveljski slavček) z mladinskimi skladbami hoditi po svetu, moramo stremiti za tem, da bo naša glasbena produkcija vsaj enakovredna produktom vseh drugih narodov in da ne bo capljala več 50 let za njimi. To velja za simfonično, komorno in vokalno glasbo. Če danes izvajajo moja in mojih bivših gojencev dela v evropskih in ameriških centrih, je to pač dokaz, da smo na pravi poti. Zato ponosno poudarjam, da moramo delati vedno dalje. O folkloru v mladinski glasbi sem mnenja, da nam je tukaj Adamič naredil tako dovršene priredbe narodne pesmi, da bi bilo vsako nadaljevanje v tej smeri neuspešno. Zato se mora mladinska glasba prilagoditi nivoju današnjega otroka, ki je kulturno daleko nad kulturnim nivojem naše mladine prejšnjih generacij. Folklora tedaj ne odklanjam; ima pa toliko zagovornikov, da bi bil jaz med njimi odveč. Prvo edicijo »Mladinske pesmi« DPMZ moram superlativno pohvaliti, ker imam o svojih treh skladbah najboljše mnenje (drugače bi jih ne dal tiskati), nič slabšega o obeh občutenih Cvetkovih in treh šegavih Pirnikovih. Tehnično so vse stvari, ki so v zbirki, organsko skozi in skozi dovršene in razmeroma zelo lahke za naštudiranje«.

»Kako da ste komponirali narodno besedilo?«

»Narodno besedilo je neprimerno boljše kot so narodni napevi na isto besedilo. Kar se mene tiče, sem pustil tekst popolnoma nespremenjen. Tako lepih šaljivih tekstov, kakor je n. pr. belokranjsko narodno besedilo, nam naši pesniki (z malimi izjemami) žal, še niso napisali. Resnično šegavih mladinskih tekstov pa v splošnem nimamo. Ni torej čuda, da sem vzel te tekste, ker solzavih stvari ne komponiram rad.«

»Ali ste vi sprožili zamisel edicije?«

»Nisem. Sumim pa Pirnika in mlade pevovodje na Štajerskem. Ti se sestajajo zdaj v Račah, zdaj v Celju, Šoštanju in Konjicah, po svojih vaseh v Prekmurju, Podravju in Posavju pa vršijo to pomembno kulturno misijo.

»Kako pa da je sedež društva pevovodij mladinskih zborov ravno v Konjicah?«

Žički učitelj Ulaga, ki sem mu trobental na ušesa že v celjski »meščanski«, kjer sva skupaj prepevala, je organiziral lani 14. marca »festival« desetih mladinskih zborov v Sl. Konjicah. Tam je bil ob tej priliki sestanek pevovodij; iz tega je zrastlo društvo. Sedež društva je v Konjicah, delujejo pa zbori tudi v drugih okrajih. V kolikor sem informiran, namerava društvo ustanavljati in enotno vzgajati mladinske zbore in to v sodobni smeri ter izvajati skladbe, ki temu ustrezajo. Seve bodo mlajši zbori peli razmeram primerne pesmi, sčasoma pa izvajali tudi sodobne kompozicije. Tudi sem slišal, da bodo letos taki »okrožni koncerti« ali »mladinski festivali« že v Račah, Šoštanju, Dravogradu, zopet v Konjicah in morda še kje. Vseh zborov, ki že vežbajo, pravijo, je nad 30. Ti fantje in dekleta so mi všeč, kar rad jih imam, ker vem, da delajo.

»Ali pa mislite, gospod profesor, bo stvar uspevala?«

»Bo. Že edicija je po kvaliteti taka, kot je še nismo imeli. Beograjska Muzička Akademija (prof D. Šolić) si je zasigurala izvedbo skladb iz te edicije, kar nas pri našem započetnem delu navdaja s ponosom.«

Marica Veganova.

+ **JUU SRESKO DRUŠTVO ŽUŽEMBERK** je zborovalo dne 11. decembra 1937. ob jako pičli udeležbi (silno slabo vreme: sneg in dež).

Najprej se je vršil nastop v VI. a razredu pri učiteljici Rafaeli Hrovatovi. Pouk je bil strnjen (geometrija) prirodoslovje, zemljepis in zgodovina). Ves pouk se je vršil v obliki razgovora. Učiteljica je pokazala, kako se neopazno in neprisiljeno lahko preide iz enega predmeta v drugega ter pri tem navaja učence, ki bodo kmalu stopili v življenje, k samostojnemu mišljenju in logičnemu sklepanju.

Nato je podal tov. predsednik poročilo o zboru predsednikov v Celju, kjer so se obravnavala vsa važna stanovska vprašanja, kakor: predlogi JUU za fin. zakon 1938-39, publikacije Mladinske matice, o zakonu o telesni vzgoji, ki tangira zlasti mlajše učitelje. Zborovalci so poslušali izčrpno poročilo z velikim zanimanjem.

Potem pa je predaval tov. Ljubič iz Zagradca o mladinskem petju po naših šolah. Že po prvih besedah se je predavatelju poznalo, da je strokovnjak na tem polju, pa tudi poln ljubezni in navdušenja za mladinsko pesem. Podal je mnogo dragocenih smernic, kaj in kako se naj poje na naših šolah, da se bo mladina z ljubeznijo oklenila lepega petja ter to veselje in ljubezen ponesla tudi s seboj v življenje. Predavatelju za trud in dobro voljo najlepša hvala!

Prihodnje zborovanje bo meseca marca v Žužemberku.

Fr. Mervar, preds. Rafaela Hrovatova, taj.

Miha Kobalež:

Štednja

Kar se tiče štednje, je jako koristna in poučna zgodba o kitajskem cesarju, ki se je hotel prepričati, kako žive ljudje v njegovi deželi. Pa je prišel v prvo mesto in ga našel v temi, ulice razkopane, najspretnejši mladec bi si polomil noge, kaj šele častitljivi cesar. Razjezil se je cesar, a jeza sama ne pomaga dosti, zato je poklonil mestu tisoč denarjev za javno razsvetljavo. Župan je sprejel denar, zahvalil se je kakor se spodobi, nato je premislil vso stvar in dejal: »Treba je šteditI.« Poklical je uradnika, ki je skrbel za javni promet, poučil ga je lepo o važnosti javne razsvetljave ter mu odštel osem sto denarjev. Kam je spravil ostali denar, je itak vseeno, kajti postava ukazuje, da je treba šteditI. Uradnik si je pa mislil, da je župan mogoče pozabil na štednjo. Spravil je tri sto denarjev, ostalih pet sto pa je izročil svojemu pomočniku, naj poskrbi za razsvetljavo. Toda naj ne pozabi na štednjo. In pomočnik je res štedil. Razpisal je dražbo za napeljavo javne razsvetljave. Določil je za to tri sto denarjev. Podjetnik, ki je sprejel delo, je postavil na veliki ulici kol z oljnato svetilko in je bil problem rešen. Tisto, kako je lačen delavec izpil olje, svinja pa izruvala kol, že ne spada več sem. Poglavitna stvar je namreč štednja.

Štednja je tako rekoč novejšega izvora, poprej so ljudje samo varčevali. Bi dejal kateri izmed površnežev, da je to itak vseeno, toda ni res. ŠteditI in varčevati, to sta v bistvu dve stvari. Imata sicer neke skupne lastnosti, na primer, obakrat je treba tesneje zadrgniti pas, po drugi strani se pa spet bistveno razlikujeta. Pri štednji nimaš kljub zadrgnjenemu pasu niti pare več v žepu — pri varčevanju je stvar nekoliko drugačna. Štedi na primer uradniški pripravnik, če točno do ena in tridesetega zapravi svojo plačo, če mu pa kak kovač še ostane, potem je to že varčevanje. Varčevanje je v bistvu privilegij boljših slojev. Za uradnike pride v poštev nekje pri šesti, peti skupini. Če začne varčevati učiteljski pripravnik, bi ga morali po mojem mnenju takoj oddati v opazovalnico. Nemogoče je namreč, da bi živel kako drugače: če varčuje, je to znak, da pri njem nekaj ni v redu, mogoče hodi raztrgan, kar vsekakor ni dostojno, ker pravi postava, da se moraš oblačiti stanu primerno, mogoče izvaja gladovno stavko, pri čemer zadene ob paragrafe o motenju javnega reda in miru. Če je pa kljub vsemu normalen človek, je treba to le obžalovati, z ozirom na koristi vsega stanu namreč. Povzdignjen bo v nebesa kot eksemplar, ki zna živeti z manj ko osem sto dinarji. Zaradi dobrega vzgleda se ga bo spomnil tudi finančni minister v prihodnjem proračunu. Treba je namreč šteditI.

Varčevanje in štednja se izvršujeta na nešteto načinov. Seveda je pri tem nekdo subjekt, drugi objekt. Bogataši varčujejo pri denarju, šolski upravitelji pri drveh in kredi, država pri uradniških plačah, ženske pri hrani, družinski očetje pri cigaretah in pijači, krajevni šolski odbori in občine pri šolskih proračunih, šolska oblast pri počitnicah in tako dalje. Varčevanje je sploh modno geslo. Varčuje vsak pastir. Če nima drugega, pa šteje na prste, koliko bi prihranil v petdesetih letih, če bi prihranil vsako leto kovača in ga naložil po toliko in toliko. Take sanje spadajo pod skupino zbujanje gospodarske moči v narodu. Vsako stvar je treba namreč ogledati s stališča varčevanja, bodisi Bata čevlje, bodisi potovanje na svetovno razstavo v Pariz. Varčevanje ima tudi svoj narodni praznik. Ta dan ljudje ne izobesijo zastav, ker neradi izdajo, koliko so privarčevali. Pa ima praznik vseeno lepe strani. Takrat se starejši ljudje spominjajo časov, ko so še lahko varčevali, mladino pa navdušujemo, naj prihrani vsak dan en dinar in ga nese v hranilnico, da se bo vendar uresničila zlata pravljica in bo bogata, ko doraste. Potem praznik mine in napišemo poročilo.

Zaenkrat so se izkazale nekatere panoge varčevanja kot zelo utemeljene. Pri nepomembnejših zadevah varčevanja ni tako lahko izvedljivo. Število nepotrebnih aktov bo ostalo na primer še vedno isto. Tudi število učiteljskih premestitev je nedotakljivo. To pa le zaradi razločka, da se pokažeta dobra in slaba stran in zaradi ravnotežja. Mi bi bili seveda za splošno varčevanje. Tisto seveda ne, da bi varčevali z nami do skrajnosti in bi naposled celo poginili kot Ribničanov osel pred polnimi jasli.

Učiteljski pokret

Kaj je s slovenskim mladim učiteljstvom?

Pokret mladih na Hrvatskem.

»Hrvatski učiteljski dom«, glasilo sekcije JUU v Zagrebu, prinaša v svoji številki z dne 15. januarja t. l. uvodnik: **Pokret mladih.**

Uvodničar priznava, da je pokret hrvatskega mlajšega učiteljstva našel simpatije ne samo učiteljstva na Hrvatskem, ampak tudi javnosti.

»Po enoletnem njihovem delu se jim mora priznati, da so aktivni v stanovski organizaciji. **V mnogih srezih moramo ravno njim pripisati prebuditev stanovske zavesti, večji interes in požrtvovalnost tovarišev, ki so se, razočarani z dosedanjim delovanjem, že obrnili od organizacije.** Tu so, vsekakor, tudi druge sile, ki so vplivale na pojačanje življenja v naši organizaciji. Njim se je pridružilo v srečnem času **stremljenje mladih, mnogi starejši so se ga oprijeli in danes smo mi priče močnega kipenja med učiteljstvom v hrvatskih krajih**, kipenja, ki mora razveseliti vsakega iskrenega prijatelja svobode, prosvete in napredka.

Mladi so začeli. Njihovo delo je res še pionirsko, pogosto osamljeno in težko. A oni se ne umikajo. Ravno obratno, napredujejo z vedrim optimizmom in s trdo vero, da oni, ki je s svojim narodom, ne more propasti, da mora zmagati oni, ki pošteno in nesebično dela. Da so takšni, so pokazali s svojim dosedanjim delom...«

Zajedalci na Slovenskem.

»Učiteljski tovariš« prinaša v svoji številki z dne 27. januarja t. l. uvodnik: **Zajedalci.**

Tudi ta uvodničar je posvetil svoj članek mladim učiteljem. Žal, le v obratnem smislu! Odreka jim vsako dobro voljo in razumevanje za organizacijo, jim očita **utilitaristično pojmovanje** svojega dela in dolžnosti ter **brezbrižno stanje ob strani** lastne stanovske organizacije, ki edina lahko nudi možnost organiziranega in sistematičnega dela na šolskih in prosvetnih vprašanjih.

»Vedno pogosteje se čutijo pritožbe, da se zlasti najmlajši tovariši in tovarišice z vso skrbnostjo ogibljejo svoje stanovske organizacije ter ne kažejo napram delu svojih požrtvovalnih kolegov ničesar razen suvereno odklonilnega posmeha.« (Podčrtal B. Š.)

Kje so vzroki?

Zelo značilno je, da sta uvodničarja dveh sekcijskih glasil JUU skoraj istočasno, a na različnih koncih in z različnimi ugotovitvami načela problem najmlajše učiteljske generacije.

Na Hrvatskem: Mlado učiteljstvo **prebuja** s svojim pionirskim delom stanovsko zavest in sodelovanje **tudi starejših** tovarišev, **povzroča** kipenje med učiteljstvom ter **žanje** simpatije in priznanja učiteljstva in naroda.

Pri nas: Mladi učitelji, »ti nekdanji kulturni gorečneži, ki so še pred kratkim ugotavljali slovensko javnost o svojem hrepenenju po žrtvah za narod in njegovo kulturo«, pa — »se s **skrbjo ogibljejo** svoje stanovske organizacije ter **ne kažejo** do dela svojih požrtvovalnih kolegov ničesar...«, še več, oni so celo **»paraziti** v lastnih vrstah«.

Kako je to mogoče? Ali odgovarja poslednja ugotovitev res popolnoma resnici? **Kje so vzroki?** Končna uvodničarjeva ugotovitev, da živimo v »dobi, ko sta parazit in pamet postala sinonima, ne more v polni meri veljati za večino mlajšega učiteljstva.

Več širokogrudnosti in razumevanja!

Mnogo vzrokov leži tudi drugod. V bistvu ločimo **tu karakteristične učiteljske tipe.** To je učitelj — **borec za svobodo in neodvisnost** učiteljstva in šole, učitelj — **egoistični koristolovec** in politični konjunkturist ter končno učitelj, ki je **duhovno nerazgiban in apatičen.** Vsi trije karakteristični tipi so zastopani **pri obeh spolih in vseh starostnih dobah.**

Najmlajšo generacijo je treba predvsem razumeti!

Rojena malo pred svetovnim klanjem, doraščajoča v povojnem neustaljenem času, dorastla v svetovni gospodarski in duhovni krizi. Končno tudi brezposelna in brezpravna — na cesti. **Vedno sredi abnormalnih trenj in napetosti.** Vse to se je zarezalo bistveno v njo